

СУМСЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ФІНАНСІВ, ЕКОНОМІКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙ

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ (СЕО)
ПРОЄКТУ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
«Програма економічного і соціального розвитку
Сумської міської територіальної громади на 2023 рік»

Суми, 2022

Зміст

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.....	3
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено	4
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.....	13
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.....	16
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	19
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	23
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	30
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив.....	32
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	33
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	36
11. Резюме нетехнічного характеру інформації.....	37
12. Список використаної літератури.....	38

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Програма економічного і соціального розвитку СМТГ на 2023 рік (далі – Програма) є документом державного планування місцевого рівня та відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» підлягає проведенню стратегічної екологічної оцінки (далі - СЕО). Програма розробляється з урахуванням норм Конституції України та відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови КМУ від 26 квітня 2003 року №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами).

Основною ціллю Програми є забезпечення комплексного відновлення та подальшого розвитку СМТГ, а також у втіленні на місцевому рівні державної політики розвитку громад та територій України, що досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу.

Проект Програми розробляється з урахуванням завдань та положень інших документів державного планування, зокрема:

- Стратегії розвитку міста Суми до 2030 року, затвердженої рішенням Сумської міської ради від 24 грудня 2019 року № 6246 - МР;

- Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки та Плану заходів з її реалізації на 2021-2023 роки, затверджених рішенням Сумської обласної ради від 11.12.2020;

- Стратегії відновлення та розвитку економіки Сумської області на 2022-2024 роки, затвердженої розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 18.07.2022 №228-ОД;

- Проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік (законопроект № 8000 від 14.09.2022).

Програма розроблена на короткостроковий період, враховуючи складну соціально-економічну ситуацію в державі, введення воєнного стану через військову агресію російської федерації, виходячи з наявних матеріально-технічних ресурсів, фінансових можливостей та з урахуванням:

- зібраної та опрацьованої інформації виконавчих органів, комунальних підприємств Сумської міської ради, суб'єктів господарювання Сумської міської територіальної громади;

- основних завдань 32 цільових (комплексних) програм.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (далі – СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів.

Термін реалізації Програми – 2023 рік.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО («НУЛЬОВА АЛЬТЕРНАТИВА»)

Сумська міська територіальна громада утворена 24 квітня 2019 року шляхом приєднання Піщанської сільської ради до Сумської міської ради. 21 жовтня 2020 року до складу Сумської міської територіальної громади включені сільські територіальні громади: Стецьківська, Битицька і Великочернечинська та утворені відповідні старостинські округи. У складі Сумської міської територіальної громади 21 населений пункт.

Місто Суми – адміністративний центр СМТГ, економічний і культурний обласний центр Сумської області, розташоване на відстані 350 км залізницею та 366 км автошляхом від м. Києва. Площа СМТГ – 356,3353 кв. км. За інформацією управління «Центр надання адміністративних послуг у м. Суми» Сумської міської ради на 01.11.2022 чисельність наявного населення СМТГ складала 281,1 тис. осіб. КАТОТТГ: UA59080270000073662

З урахуванням відсутності статистичних даних про стан довкілля по старостинських округах та недостатньої кількості інформації по місту Суми характеристика поточного стану довкілля здійснена з наведенням також показників по Сумській області.

2.1. Загальна характеристика поточного стану довкілля.

Територія СМТГ розташована у південно-східній частині Сумської області в межах Сумської схилово-височинної області східноукраїнського краю. Відповідно до геоморфологічного районування України територія громади частково розташована в області Полтавської пластово-аккумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах та частково в Середньоруській області пластово-денудаційних височин на неогенових-палеогенових та крейдових відкладах.

Клімат території м'який, помірно-континентальний.

Громада в достатній мірі забезпечена підземними водними ресурсами. Місце розташування і основні геоморфологічні особливості території міста визначили і його гідрологічні умови. Територію дренує річка Псел з притоками Сумка і Стрілка. Річка Псел є основним транзитним водотоком даної території. Загальна довжина її 727,0 км, площа водозабору 22800,0 км³, належить до середніх річок. Річка Псел бере початок з джерел біля с. Сократов (росія), на висоті 226,0 м над рівнем моря. Переважна ширина долини (до м. Суми) становить 5-7 км. Долина річки звивиста, переважно трапецієдальна. Ширина долини в межах міста до 2,5 км, ширина русла – 40-70 м, довжина річки в межах міста – 8,7 км.

Річка Псел приймає праву притоку – річку Сумку. Довжина її – 29,0 км, в межах міста – 3,6 км, площа водозабору – 389,0 км². Ширина русла в межень 10-25 м, заплави – 50-100 м. Річка зарегульована Косівщинським водосховищем.

В заплаві р. Псел знаходяться чисельні озера, найбільше з них о. Чеха, що має техногенне походження. Це старий піщаний кар'єр. Площа озера 36,2 га, максимальні глибини до 6,0 м. Використовується для рекреації.

2.1.1. Характеристика атмосферного повітря.

Повітряне середовище території СМТГ характеризується існуючим фоновим забрудненням атмосферного повітря внаслідок господарської діяльності людини.

Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Суми за 2021 рік наведено у табл. 2.1.1.1.

Таблиця 2.1.1.1.

Назва забруднюючої речовини	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³	Максимальний вміст, мг/м ³
Пил	0,3	0,15	0,5	1,4
Діоксид сірки	0,041	0,05	0,5	0,149
Діоксид азоту	0,075	0,04	0,2	0,24
Оксид вуглецю	2,0	3,0	5,0	7,0
Оксид азоту	0,04	0,06	0,4	0,09
Розчин. сульфати	0,02	-	-	0,04
Формальдегід	0,004	0,003	0,035	0,013
Аміак	0,014	0,04	0,2	0,03

Примітка: Гранично допустима концентрація (ГДК) по розчинних сульфатах відсутня.

У зв'язку з близьким розташуванням до міста сільських територій, що входять до складу територіальної громади, приймаємо, що середньорічний вміст забруднюючих речовин по місту та території громади буде рівним.

У структурі промислового потенціалу області більшість викидів забруднюючих речовин припадає на екологічно небезпечні виробництва наступних галузей: добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 5,91 тис. т або 28,23%, переробна промисловість – 5,86 тис. т або 28,0%, постачання електроенергії, газу пари та кондиційованого повітря – 3,6 тис. т або 17,2%, водопостачання, каналізація, поводження з відходами - 2,38 тис.т або 11,37% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області.

Найбільшими забруднювачами повітря, що розташовані на території громади, у 2020 році (дані за 2021 рік відсутні) були такі підприємства: ПАТ «Сумхімпром» – 3,57 тис. тонн або 17,05% від загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по області; Сумське ЛВУМГ – 1,97 тис. тонн або 9,43%; КП «Сумижилкомсервіс» СМР – 1,85 тис. тонн або 8,82%, ТОВ «Сумитеплоенерго» – 1,35 тис. тонн або 6,43%.

Проблемні питання забруднення атмосферного повітря Сумської області внаслідок діяльності суб'єктів господарювання, що є актуальними для громади:

1. Перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах двигунів пересувних джерел.
2. Недодержання умов дозволу на викиди, в частині перевищення затверджених технологічних нормативів граничнодопустимих викидів.
3. Недодержання умов дозволу на викиди, а саме: не проведення суб'єктами господарювання заходів щодо контролю за дотриманням затверджених нормативів граничнодопустимих викидів.
4. Наявність випадків відсутності у суб'єктів господарювання дозволів на викиди забруднюючих речовин.

2.1.2. Характеристика водних ресурсів

Джерелом централізованого водопостачання СМТГ є артезіанська вода, яка добувається з глибоководних артезіанських свердловин, надійно захищених від поверхневого забруднення. Вода з підземних джерел в більшості проб з водозаборів відповідає всім вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». Забезпечення споживачів питною водою здійснює Комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради.

В зв'язку з особливими умовами та технологією підготовки питної води на КП «Міськводоканал» Сумської міської ради за санітарно-хімічними показниками безпечності та якості питної води можливе відхилення нормативів для водопровідної питної води (згідно Додатку 2 до ДСанПіН 2.2.4-171-10), а саме: залізо загальне, забарвленість, каламутність, амоній, може спостерігатись підвищення вмісту заліза загального у воді, та як наслідок підвищення забарвленості та каламутності, а також можливе підвищення вмісту амонію у воді, який з'являється внаслідок фізико-хімічних реакцій відновлення азотовмісних сполук при відсутності кисню.

Практичне значення для водопостачання території громади має мергельно-крейдяний горизонт відкладів верхньої крейди, що залягає на глибині 20 - 50 метрів. Водопостачання міста забезпечується з шести водозаборів: Лепехівського, Лучанського, Ново-Оболонського, Пришибського, Тополянського та Токарівського. Рівень охоплення населення міста централізованим водопостачанням становить 99,81%, в тому числі 1,0% населення користується водозабірними колонками, що означає практично повне охоплення системою централізованого водопостачання населення міста.

Однак частина сільських населених пунктів, не маючи централізованого водопостачання, використовують ґрунтові води для питних потреб, які на значній частині території громади залягають на невеликій глибині (до 10-15 м). внаслідок чого зазнають забруднення мінеральними та органічними сполуками. Ці води часто не відповідають вимогам, які пред'являються до питної води.

Річка Псел є основним транзитним водотоком території громади. Загальна її довжина 727 км, площа водозбору 22800 км², належить до середніх річок. Річка Псел бере початок з джерел біля с. Сократов (російська федерація), на висоті 226 м над рівнем моря. Переважна ширина долини (до м. Суми) становить 5-7 км. Долина річки звивиста, переважно трапецієдальна. Схили долини асиметричні: правий берег переважно високий - 30-40 метрів, лівий - пологий. Глибина по фарватеру 1,3 - 2,0 м, на перекатах 0,5 - 1,0 м. Швидкість течії від 0,05 м/с до 1,1 м/с. Дно піщане, на плесах – мулисто-піщане. Ширина долини в межах міста до 2,5 км, ширина русла - 50 м, довжина річки в межах міста - 8,7 км.

За даними Переліку найбільших підприємств-забруднювачів водного середовища по Україні за 2021 рік до основних забруднювачів водних ресурсів, що розташовані на території СМТГ є:

- Комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради (№ 8 в Переліку),
- ПАТ «Сумхімпром» (№ 36 в Переліку).

Головні проблеми водокористування та водовідведення Сумської області, що є актуальними для громади.

1. Зниження рівня водності. Причиною малої водності є зменшення надходження води з водозбірної площі річок через незначну кількість опадів, надмірну зарегульованість малих та середніх річок, а також вплив високих температур повітря. Незважаючи на маловодність, населення та галузі економіки Сумської області (та вчасності громада) в даний час не мають проблем щодо споживання води у кількісному відношенні.

2. Необхідність реконструкції водогінних та каналізаційних мереж, з причини зношеності яких досягли значних масштабів втрати води при її постачанні.

3. Відсутність централізованого водопостачання та водовідведення в деяких сільських населених пунктів Сумської міської ТГ.

2.1.3. Характеристика земельних ресурсів та надр

За природно-кліматичними умовами територія громади відноситься до лісостепової зони.

Грунтовий покрив території міста Суми та населених пунктів Сумської міської ОТГ складають переважно чорноземи глибокі, мало гумосні. Вони займають біля 80 % міських територій. Механічний склад важко суглинковий, вміст гумусу 6-7 %. Характерні також сірі ґрунти, здебільшого поширені темно-сірі опідзолені ґрунти.

Сучасний стан використання земельних ресурсів області не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно допустиму, і протягом років залишилась майже незмінною. Так, із загальної площі області (2383,2 тис. га) 1694,7 тис. га або 71,1% займають сільськогосподарські угіддя, у тому числі рілля – 1237,7 тис. га (51,9%).

Проблеми землекористування актуальні для території СМТ

1. Порушення режиму використання прибережних захисних смуг водних об'єктів СМТГ.
2. Поява таких явищ як дегуміфікація та деградація ґрунтів, внаслідок тривалого використання у сільськогосподарському виробництві ґрунтового покриву, що впливає на вміст гумусу та його якісний склад ґрунтів.

Надрокористування

У межах Сумської області обліковується 344 родовища 22 видів корисних копалин, з яких 87 родовищ експлуатуються. Мінерально-сировинна база регіону на 57,8% складається з паливно-енергетичної сировини (нафта, газ, конденсат, торф), на 31,51% – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, 9,1% припадає на питні і технічні підземні води, решта – 1,6% - це гірничохімічні та нерудні корисні копалини для металургії.

Згідно Публічної кадастрової карти України (доступна за посиланням <https://map.land.gov.ua>) на території Сумської міської територіальної громади наявні родовища корисних копалин: суглинку, піску, води питної і технічної.

Головні проблеми надрокористування, що є актуальними для громади :

1. Самовільне спорудження свердловин суб'єктами господарювання з метою питного чи технічного водопостачання.
2. Порушення правил ведення обліку надр суб'єктами господарювання.

2.1.4. Санітарне забезпечення населення громади.

Захоронення побутових відходів з території СМТГ здійснюється на існуючому полігоні, що розташований на території В. Бобрицького старостинського округу Верхньосироватської сільської ради Сумського району, Сумської області. Починаючи з 2022 року експлуатацію полігону здійснює КП «Чисте місто».

Збирання та вивезення побутових відходів здійснюється ТОВ «А-МУССОН», що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Леваневського, 10/1, офіс 27 та ТОВ «Сервісресурс», що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Березовий гай, 3, експлуатацією полігону займається КП «Сумижилкомсервіс» Сумської міської ради., що знаходиться за адресою: м. Суми, вул.

Р. Атаманюка, 49а. Збір та транспортування твердих побутових відходів здійснюється відповідно до Схеми санітарної очистки Сумської міської територіальної громади.

Збір та вивезення побутових відходів з більшості сільських територій здійснюється ТОВ «А-МУССОН», ТОВ «Сервісресурс».

Проблеми поводження з побутовими відходами громади:

1. Наявність несанкціонованих сміттєзвалищ твердих побутових відходів, як в сільській місцевості так і на території міста.

2. Недосконалість системи поводження з побутовими відходами в сільській місцевості та приватному секторі міста.

2.1.5. Характеристика біорізноманіття Сумської області, до складу якої входить СМТГ.

За сучасними даними на території області зростає 150 видів рослин, що мають той чи інший ранг охорони. Із них 70 видів занесені до Червоної книги України (2009) або до Червоного списку МСОП, а 80 видів є регіонально рідкісними згідно рішення Сумської обласної ради від 18.11.2011 (зі змінами від 07.07.2017).

Найбільша кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених у чинні природоохоронні списки, серед тварин. Загалом в області мешкає 31 вид хребетних тварин, занесених до Червоного списку МПОП, 37 видів – до Європейського червоного списку, 135 видів – до Бернської конвенції, 108 видів – до Червоної книги України.

Загальна площа екологічної мережі області складає 1524,05 тис. га, що становить 63,95% від території області.

Складові структурних елементів екологічної мережі

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				Об'єкти ПЗФ	водно-болотні угіддя	відкриті заболочені землі	водоохоронні зони	прибережні захисні смуги	ліси та інші вкриті лісом площі	курортні та лікувально-оздоровчі території	рекреаційні території	землі під консервацію	відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	пасовища, сіножаті	радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1.	Сумська область	2383,2	1524,05	190,6	32,2	62,6	295,5	38,56	460,4	0,1	0,3	4,49	5,7	447,7	0

Рослинний світ області налічує понад 2300 видів рослин, з яких судинні рослини представлені 1100 видами. В області нараховується 55 видів судинних рослин і 10 видів грибів, занесених до Червоної книги України та Європейського Червоного списку, а також 123 види рослин та 22 видів грибів, що є регіонально рідкісними.

Станом на 01.01.2021 лісогосподарськими підприємствами області здійснено відновлення лісів на площі 1673,7 га. За підсумками року лісогосподарськими підприємствами області

створено лісових культур (посів та посадка) на площі 1443,4 га, у тому числі залишено під природне поновлення 230,3 га.

Фауна Сумської області представлена 447 видами хребетних тварин, а саме: міноги (круглороті) – 1, риби – 55, земноводні – 11, плазуни – 7, птахи – 296, ссавці – 78 видів. Однією з головних причин багатства фауни Сумщини є географічне розташування території області, що знаходиться на північному сході країни в межах двох фізико-географічних зон – Полісся і Лісостепу.

На території СМТГ обліковуються 16 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площею 973,5 га, що становить 2,7 % від загальної площі території СМТГ.

2.1.6. Демографія та аналіз захворюваності.

Станом на 2022 рік демографічна ситуація як в регіоні, так і в Україні надскладна. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спровокувало такі демографічні явища:

1. Значні міграційні хвилі населення. За оцінками ООН у справах біженців, за останні півроку Україну залишили понад 11 мільйонів людей. Разом з тим, 4,7 мільйона вимушених переселенців уже повернулися додому, ще значна частина чекає закінчення бойових дій, аби приїхати назад. В Україні внутрішніми переселенцями стали майже 3 млн осіб.

2. Нерівномірність заселення території. Області західної частини України перенасичені, в той час як регіони лівобережної частини країни втратили значну частину населення.

3. Зростання смертності населення, зокрема чоловіків працездатного віку.

4. Зниження народжуваності через наслідки війни та імовірне зниження народжуваності через меншу кількість жінок репродуктивного віку.

2.2. Прогнозні зміни стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено («нульова альтернатива»).

Проектом ДДП визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку СМТГ. Для кожного з визначених напрямів проекту ДДП розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проектів, серед яких можуть бути види діяльності, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Відмова від реалізації ДДП забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишаться на існуючому рівні, з можливим деяким погіршенням якості атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, збільшення обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

В той же час, одними з пріоритетних напрямків економічного і соціального розвитку Сумської ТГ є:

- підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження, в першу чергу в бюджетній сфері;
- створення умов для функціонування установ охорони здоров'я, освіти, культури та інших установ соціально-культурної сфери; забезпечення доступу мешканців до якісних медичних, освітніх та інших послуг;
- проведення цілеспрямованої містобудівної політики, врахування потреб та впливу людей та бізнесу при просторовому плануванні СМТГ.

Виконання завдань даних напрямків дозволить реалізувати цілі, важливі для підтримки задовільного стану довкілля Сумської ТГ:

- відновлення об'єктів інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури СМТГ, в тому числі постраждалої внаслідок військової агресії російської федерації;
- будівництво, реконструкція об'єктів соціально-культурного значення, у т.ч. комунальної власності; здійснення містобудівної діяльності відповідно до затвердженої містобудівної документації; покращення житлових умов населення;
- реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища;
- збереження та зміцнення здоров'я мешканців СМТГ, підвищення ефективності заходів, спрямованих на профілактику захворювань, зниження рівнів захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, підвищення якості життя, забезпечення захисту прав громадян на охорону здоров'я;
- створення умов для ефективного споживання енергоресурсів, адаптація до змін клімату, скорочення витрат на енергоспоживання в муніципальному секторі, в першу чергу в бюджетних установах соціально-культурної сфери.

2.3. SWOT-аналіз слабких та сильних сторін проекту ДДП відносно впливу на довкілля

СИЛЬНІ СТОРОНИ (шляхи розвитку СМТГ)	СЛАБКІ СТОРОНИ (проблемні питання СМТГ)
Модернізація, реконструкція, удосконалення технологічних процесів, поліпшення матеріально-технічної бази, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції	Зростання цін на енергоносії та інші матеріальні ресурси. Нестача власних та залучених інвестиційних ресурсів, необхідних для відтворення виробничого потенціалу та

<p>Поглиблення зв'язків промислових підприємств з науковими установами для модернізації виробництва, запровадження енергозберігаючих технологій та підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб підприємств міста, зокрема через систему дуальної освіти</p>	<p>впровадження нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції. Несприятливий інвестиційний клімат через воєнні дії.</p>
<p>Містобудівний моніторинг реалізації положень генерального плану м. Суми щодо розвитку об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури міста. Розробка Комплексного плану просторового розвитку території СМТГ. Розробка проекту внесення змін до генерального плану міста Суми, включно з аналізом стану використання виробничих територій та корегуванням історико-архітектурного опорного плану</p>	<p>Відсутність містобудівної документації на реконструкцію районів застарілого житлового фонду; Потреба в оновленні Історико-архітектурного опорного плану м. Суми у зв'язку зі змінами нормативної бази у сфері пам'ятко-охоронної діяльності, даними інвентаризації пам'яток, процесами декомунізації та дерадянзації; Відсутність актуальної містобудівної документації на планування та розвиток сільських населених пунктів, що ввійшли до складу СМТГ;</p>
<p>Проведення капітального ремонту електротранспортної інфраструктури за рахунок коштів бюджету СМТГ та коштів КП «Електроавтотранс». Відновлення технічного ресурсу існуючого парку рухомого складу авто- та електротранспорту шляхом проведення поточних та капітальних ремонтів</p>	<p>Дестабілізація сфери пасажирських перевезень через вплив військової агресії РФ проти України. Значний знос транспортних засобів, повільні темпи оновлення рухомого складу транспорту.</p>
<p>Реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР). Реалізація муніципального енергетичного плану (МЕП) в рамках проекту Європейської Енергетичної Відзнаки. Підтримка впровадження енерго-ефективних заходів з використанням відновлюваних джерел енергії. Створення демонстраційних проєктів на прикладі комплексно термомодернізованих об'єктів та об'єктів з використанням відновлювальних джерел енергії. Розробка Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату СМТГ. Реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників. Забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади.</p>	<p>Недостатній рівень комплексного підходу до проведення енергоефективних заходів у будівлях Недостатні фінансові можливості для здійснення масштабної комплексної термомодернізації будівель соціально-культурної сфери</p>
<p>Забезпечення належного рівня функціонування систем тепло-, водопостачання та водовідведення; Скорочення обсягів споживання енергоносіїв</p>	<p>Значний знос мереж тепло-, водопостачання та водовідведення</p>

<p>Вдосконалення існуючої системи збору ТПВ, будівництво нових об'єктів сортування, переробки побутових відходів та розширення існуючих площ для захоронення побутових відходів.</p> <p>Поліпшення стану благоустрою сільських територій СМТГ.</p>	<p>Недосконалість існуючої системи збору твердих побутових відходів.</p> <p>Недостатність існуючих площ для утилізації ТПВ</p>
<p>Створення умов для розвитку інфраструктури екологічно чистих видів транспорту, зокрема громадського.</p> <p>Відновлення гідрологічного режиму та зменшення рівня забруднення водних об'єктів, зменшення обсягу скидів забруднювальних речовин до водних об'єктів.</p> <p>Екологічно безпечне поводження з відходами, створення системи безпечного поводження з небезпечними відходами, у складі побутових та медичними відходами, упровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з відходами.</p>	<p>Забруднення навколишнього природного середовища та поверхневих водних об'єктів унаслідок скидання недостатньо очищених стоків, що пов'язано з відсутністю локальних очисних споруд на промислових підприємствах, у закладах громадського харчування, фізичним і моральним зносом міських очисних споруд;</p> <p>Порушення гідрологічного режиму річки Псел, малих річок Сумка, Стрілка, озера Чеха.</p>
<p>Збільшення площі зелених насаджень, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>Підвищення рівня екологічної освіти і виховання населення.</p>	<p>Посилення ерозійних процесів ґрунтів.</p> <p>Виснажливе використання та зменшення біорізноманіття.</p> <p>Недостатній рівень екологічної свідомості та освіти населення СМТГ.</p>
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<p>Відновлення та нарощування обсягів реалізованої промислової продукції.</p>	<p>Збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, у тому числі парникових газів (основними з яких є вуглекислий газ і метан)</p> <p>Кумулятивний вплив існуючих промислових об'єктів</p>
<p>Виявлення та уточнення територіальних резервів в районах існуючої забудови.</p> <p>Нарощування інформаційних ресурсів містобудівного кадастру із забезпеченням їх доступності для громадян та суб'єктів містобудівної діяльності.</p>	<p>Вилучення земельних ресурсів під розміщення нових об'єктів поводження з відходами</p>
<p>Реконструкція/капітальний ремонт теплових мереж.</p> <p>Реконструкція/капітальний ремонт 1,0 км мереж водопостачання та 0,6 км мереж водовідведення.</p>	<p>Шумове навантаження на довкілля внаслідок будівельних робіт</p>
<p>Поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення.</p> <p>Мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів.</p>	<p>Вплив на гідрологічний режим, берегову лінію та біоту водних об'єктів під час їх розчистки.</p>
<p>Поліпшення, збереження стану існуючих та створення нових зелених насаджень та озеленених територій у межах міста.</p>	

Висновки: виходячи зі SWOT-аналізу слабких та сильних сторін проекту ДДП відносно впливу на довкілля, Програма економічного і соціального розвитку СМТГ дає більше можливостей, а ніж загроз. Тому реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань СМТГ, тим самим покращити економічні та соціальні умови проживання населення громади.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік (далі – Програма) розроблена на виконання розпорядження міського голови від 13 жовтня 2022 року № 294 - Р «Про організацію розроблення проекту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік», відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами), з урахуванням Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», Стратегії розвитку міста Суми до 2030 року, затвердженої рішенням Сумської міської ради від 24 грудня 2019 року № 6246 – МР.

Програма розроблена на короткостроковий період.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 роки. Тож об'єктом аналізу є оперативні цілі Стратегії.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проекту ДДП, тому зазначені в проекті ДДП пріоритетні напрямки, завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються. Оцінка ймовірного впливу на довкілля здійснюється лише для проектних напрямків, завдання та шляхи виконання яких можуть передбачати види діяльності, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», ймовірно підлягатимуть оцінці впливу на довкілля.

<i>Завдання</i>	<i>Шляхи реалізації</i>	<i>Ймовірний вплив на довкілля</i>
<i>Утримання та поліпшення стану вулично-дорожньої мережі</i>	Капітальний ремонт мостів, шляхопроводів.	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час ремонтних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.
	Капітальний ремонт доріг, проїздів, прибудинкових доріг, підпірних стінок і сходів	
<i>Поводження з відходами</i>	Нове будівництво полігону для складування твердих побутових відходів на території Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - вилучення земельної ділянки під розміщення місць складування відходів; - викиди забруднюючих речовин від полігону ТПВ; - утворення стічних вод;

		+ забезпечення захоронень твердих побутових відходів населення.
<i>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства</i>	Переоснащення артезіанських свердловин водопідйомними колонами	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - вилучення надр (води); - порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта.
<i>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства</i>	Будівництво фекальної каналізації по вул. Нижньолепехівській, вул. Лепахівській, вул. Ново-Лепахівській, вул. Андрея Шептицького, вул. Жуковського, вул. Косівщинській, вул. Нахімова, вул. Дарвіна м. Суми	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + забезпечення належного відведення каналізаційних стоків від житлових будинків. + забезпечення стабільного водопостачання
	Нове будівництво зливової каналізації по вул. Косівщинській, вул. Кавалерідзе, вул. Нахімова, вул. Дарвіна, вул. Жуковського, вул. Макаренка в м. Суми	
	Нове будівництво, реконструкція, ремонт водопровідних мереж	
<i>Охорона та раціональне використання водних ресурсів</i>	Будівництво/реконструкція напірних/самопливних каналізаційних колекторів на території СМТГ.	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг; + упорядкування прийому
	Нове будівництво модульної зливної станції біля очисних споруд, за адресою: м. Суми, вул. Гамалія, 40	

		<p>відходів від населення та суб'єктів, не охоплених системою централізованого водовідведення.</p>
	<p>Проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, оз. Чеха, ін. водних об'єктів, очищення русел річок.</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт (роботи з розчистки). Шумове навантаження під час робіт з розчищення прибережних смуг.</p> <p>Довгостроковий: - вплив на зоо- та фітопланктон водного об'єкту; + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг; + підтримання сприятливого гідрологічного режиму водного об'єкту.</p>

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Екологічні проблеми, що стосуються проекту документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік» (далі – Програма).

Таблиця 4.1.

<i>№</i>	<i>Екологічні проблеми</i>
1	Поводження з відходами.
2	Застарілість обладнання очисних споруд, систем водопостачання та водовідведення.
3	Енергоефективність (енергозбереження). Недостатній рівень використання альтернативних джерел енергії та впровадження енергоефективних технологій.
4	Недостатній рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення
5	Влив на водне середовище території громади

Поводження з відходами

До основних проблемних питань з точки зору екології є заходи Програми, що передбачають нове будівництво полігону для складування твердих побутових відходів на території Верхньосироватської сільської ради та реконструкція існуючого полігону. Станом на 2022 рік на території В.Бобрицького старостинського округу, що відноситься до Верхньосироватської сільської ради функціонує полігон для складування твердих побутових відходів.

Нове будівництво полігону твердих побутових відходів здійснюється на земельній ділянці з кадастровим номером - 5922380800:06:001:0206 площею 7,4468 га. У 2023 році планується завершення робіт з будівництва полігону. Із півночі ділянка межує із землями Краснопільського агролісгоспу та існуючим полігоном ТПВ, із півдня, сходу і заходу – із землями державної власності. Проект передбачає на діючому полігоні із захоронення ТПВ влаштування на ділянках котлованів № 2, № 3 і № 4 «шапки» висотою 4,2 м (2 яруси ТПВ по 2 м). Проектний об'єм ТПВ у тілі шапки - 171920 м³. Відповідно до офіційної інформації з Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (<http://eia.menr.gov.ua>) проект з нового будівництва полігону твердих побутових відходів на території Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області пройшов процедуру оцінки впливу на довкілля (номер справи в Єдину реєстрі з ОВД – 201912114946) та отримав позитивний висновок, щодо допустимості провадження планованої діяльності (номер висновку - № 21/01-201912114946/2 від 09.11.2020 року виданий Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України).

Розширення існуючих площ для утилізації ТПВ зумовлене зростаючими обсягами утворюваних відходів на території територіальної громади, зокрема в м. Суми. Дана проблема вирішується Програмою шляхом будівництва нового полігону, а також збільшення частки відсортованих відходів, що відправляються на переробку. З цією метою проектом передбачено

опрацювання питання будівництва нових об'єктів сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів, гумових виробів.

Позитивним аспектом є гласність процедури з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності з будівництва полігону ТПВ. Це гарантує інформування громадськості, що проживає в районі провадження планованої діяльності, та гарантує право громадськості впливати на прийняття рішення щодо провадження планованої діяльності відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Негативною стороною реалізації завдань Програми є потенційне збільшення навантаження на довкілля та негативного впливу на здоров'я населення, шляхом збільшення площ захоронення ТПВ.

Енергоефективність (енергозбереження)

З метою створення умов для ефективного споживання енергоресурсів, адаптації до змін клімату, скорочення витрат на енергоспоживання в муніципальному секторі, в першу чергу в бюджетних установах соціально-культурної сфери, Програмою розвитку передбачено виконання таких завдань:

- реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР);
- реалізація муніципального енергетичного плану (МЕП) в рамках проєкту Європейської Енергетичної Відзнаки;
- підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлюваних джерел енергії;
- створення демонстраційних проєктів на прикладі комплексно термомодернізованих об'єктів та об'єктів з використанням відновлювальних джерел енергії;
- розробка Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату СМТГ;
- забезпечення економного споживання води та енергоресурсів в закладах бюджетної сфери, що утримуються за рахунок бюджету СМТГ;
- створення комфортних умов перебування у приміщеннях закладів та установ соціально-культурної сфери СМТГ;
- реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників;
- забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади;
- підтримка впровадження енергоефективних заходів в житловому секторі.

Очікуваними результатами від реалізації інвестиційних проєктів є скорочення споживання теплової енергії, зменшення викидів CO₂, покращення мікроклімату у приміщеннях, а також економія паливно-енергетичних ресурсів. В рамках вирішення питань з енергозбереження на території громади виділено задачі окремо для міста та в цілому для громади.

Водопостачання та водовідведення

Одним із завдань Програми у напрямку розвитку житлово-комунального господарства є забезпечення стабільної роботи, належного рівня та якості послуг в житлово-комунальному господарстві. Дане завдання здійснюватиметься шляхом реконструкції та капітального ремонту існуючих мереж водопостачання та водовідведення, очисних споруд.

Очисні споруди громади, а саме каналізаційні очисні споруди Комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради, потребують реконструкції. Саме тому в довоєнній програмі розвитку громади був включений проєкт «Реконструкція міських каналізаційних очисних споруд Комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради потужністю 60000 м³/добу з виділенням першої черги будівництва потужністю 30000 м³/добу у м. Суми, вул. Гамалея, буд.40». Реалізація проєкту була запланована на період з 2021 по 2023 рік. Фінансування проєкту планувалось завдяки залученню кредитних коштів НЕФКО (Північна екологічна фінансова корпорація) у сумі до 1,5 млн євро та Гранту NIP в сумі до 0,3 млн євро.

За результатами проведеного у 2021 році тендеру, комітет з оцінки тендеру комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради зафіксував суттєве перевищення наявного бюджету проєкту найнижчою ціновою пропозицією, що відповідала основним кваліфікаційним вимогам, тому на початку 2022 року було прийнято рішення відхилити всі подані тендерні пропозиції та провести повторний тендер. У зв'язку з введенням воєнного стану підготовку до оголошення повторного тендеру було призупинено а також направлено звернення на адресу Північної Екологічної Фінансової Корпорації з проханням надати роз'яснення щодо можливостей подальшої реалізації проєкту в умовах форс-мажорних обставин через військову агресію російської федерації проти України. У жовтні 2022 року від НЕФКО надійшло повідомлення щодо скасування кредиту.

Влив на водне середовище території громади

В рамках виконання завдання Програми з охорони та раціонального використання водних ресурсів передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, оз. Чеха, ін. водних об'єктів, очищення русел річок. Очікуваний результат від реалізації даних заходів: зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг.

Недостатній рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення

Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади передбачає заходи з підвищення рівня екологічної свідомості та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища. Еколого-просвітницька діяльність буде здійснюватись у вигляді проведення у позашкільному вихованні освітніх акцій, проєктів, семінарів, лекцій та екскурсій з питань екології та охорони природи, видання інформаційного бюлетеня «Екологічний орієнтир». Заходи щодо еколого-просвітницької діяльності, орієнтованої на суб'єктів господарювання - відсутні.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Головним зобов'язанням документа державного планування, у сфері охорони довкілля, є відповідність державній екологічній політиці.

Державна екологічна політика — це діяльність державних органів, спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Екологічна політика на національному рівні формується Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України.

На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Інші стратегічні документи, що визначають національні екологічні цілі:

1. Концепція «Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005 — 2025 роки».

2. Концепція «Реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року».

3. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року.

4. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року.

5. Постанова КМУ №271-р від 30.03.2016 року «Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням».

6. Розпорядження КМУ № 820-р від 08.11.2017 року «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року».

7. Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких Директив.

8. Розпорядження КМУ № 535-р від 18.11.2012 р. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері розвитку діяльності в окремих зонах радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи».

9. Розпорядження КМУ № 353-р від 23.05.2018 р. «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища».

10. Постанова КМУ N 391 від 30.03.1998 р. «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля».

В Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено 5 пріоритетних національних екологічних цілей:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

У рамках підготовки звіту про СЕО проаналізовано відповідність мети діяльності проєкту ДДП «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік» національним екологічним цілям.

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	
Впровадження освіти в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, екологічної освіти та виховання, просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості	Еколого-просвітницька діяльність. Проведення у позашкільному вихованні освітніх акцій, проєктів, семінарів, лекцій та екскурсій з питань екології та охорони природи, видання інформаційного бюлетеня «Екологічний орієнтир». Проведення заходу «Дні Сталої енергії». Проведення заходів з популяризації та виховання енергоефективної поведінки у споживачів
Враховання рекомендацій наукових установ екологічного спрямування при прийнятті управлінських рішень та підготовці проєктів нормативно-правових актів	Здійснення стратегічної екологічної оцінки змін до Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік (за необхідності) та проєкту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік.
Забезпечення участі громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування	
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	
Вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища	Фінансування Комплексної цільової Програми Сумської міської територіальної громади з регулювання містобудівної діяльності та розвитку інформаційної системи містобудівного кадастру на 2022 – 2024 роки (рішення СМР від 27.10.2021 № 2002-МР)
Зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення і невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів	Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду Розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій у межах СМТГ.
Зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст, зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під	Розроблення та затвердження містобудівної документації місцевого рівня; Деталізація положень плану зонування території м. Суми шляхом розроблення та затвердження детальних планів окремих територій міста із збільшенням ступеня врахування потреб бізнесу;

будівництво	
Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України	<p>Садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм.</p> <p>Створення та відновлення газонів у парках та скверах.</p> <p>Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>Розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій у межах СМТГ.</p>
Стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами	<p>Забезпечення передачі відходів, що містять ртуть, сполуки ртуті (у тому числі відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть) в установах та закладах галузі «Освіта».</p> <p>Завершення нового будівництва полігону для складування твердих побутових відходів на території Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області.</p> <p>Опрацювання питання нового будівництва об'єкту сортування та подрібнення будівельних, ремонтних відходів та гумових виробів.</p> <p>Забезпечення організації поводження з відходами на територіях старостинських округів.</p> <p>Реалізація проєкту «Circular-based waste management»/ («Управління відходами на основі замкненого циклу»), в тому числі за рахунок грантових коштів Фонду Єдиного Економічного Простору та Норвегії</p>
Стимулювання оновлення зношених основних фондів промислової і транспортної інфраструктури та об'єктів житлово-комунального господарства шляхом прямих державних дотацій, здешевлення кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.	Капітальний ремонт житлового фонду, в тому числі ОСББ, зокрема через механізм участі співвласників багатоквартирних будинків у співфінансуванні капітального ремонту багатоквартирних будинків
Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	
Запобігання зміні клімату та адаптація до неї	Розробка Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату СМТГ
Зменшення промислового забруднення та ризиків промислових аварій	Забезпечення функціонування нової місцевої

	<p>автоматизованої системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.</p> <p>Удосконалення (встановлення блоків оповіщення на території старостинських округів СМТГ) нової місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.</p> <p>Створення місцевого матеріального резерву м. Суми для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.</p>
Поводження з небезпечними хімічними речовинами;	Забезпечення утилізації небезпечних речовин виявлених на території СМТГ
<i>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення</i>	
Зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод;	<p>Підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання.</p> <p>Стимулювання населення (ОСББ, ЖБК) до впровадження енергозберігаючих заходів.</p> <p>Утримання та поліпшення стану вулично-дорожньої мережі.</p> <p>Догляд за об'єктами зеленого господарства, поліпшення їх стану, збільшення кількості та площі об'єктів тощо</p> <p>Опрацювання питання нового будівництва об'єкту сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів</p> <p>Догляд за об'єктами благоустрою загального користування: ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ</p> <p>Забезпечення організації поводження з відходами на територіях старостинських округів</p> <p>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства</p> <p>Проведення інструментальних лабораторних вимірювань, необхідних для здійснення контролю за дотриманням норм ГДВ забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення.</p> <p>Охорона та раціональне використання водних ресурсів.</p>

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Ймовірний екологічний вплив на складові довкілля від реалізації завдань Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	+			Будівництво нових промислових та комунальних об'єктів повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів.
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+			Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин після затвердження ДДП (що полягає у зборі статистичних даних по обсягам викидів забруднюючих речовин).
4.	Поява джерел неприємних запахів		+		Застосування нових технологій та обладнання, у тому числі очисного устаткування, що дозволить зменшити шкідливий вплив на оточуюче середовище та в подальшому узгодити в установленому порядку з органами санепідконтролю зменшення розміру нормативних санітарно-захисних зон.
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води	+			Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог

					законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)	+			Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Не потребує заходів пом'якшення
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+	Розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж прибережної захисної смуги всіх ставків, річок в природі (на місцевості) на території громади. Розроблення проекту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+	Розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж прибережної захисної смуги всіх ставків, річок в природі (на місцевості) на території громади. Розроблення проекту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)	+			Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка

					спеціалізованих проєктів.
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів		+		Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів. Влаштування свердловин або реконструкція повинна відповідати нормам законодавства (водного кодексу України).
Відходи					
15.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів		+		Забезпечення виконання «Програми поводження з твердими побутовими відходами» (Постанова Кабінету Міністрів України від 4.04.2004 р. №265) передбачається організація роздільного збору твердих побутових відходів із наступним використанням і утилізацією. За умови організації роздільного збору об'єм вивозу твердих побутових відходів можна зменшити на 30-50%.
16.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+		Зберігання відходів у відведених місцях. Запровадження системи роздільного збирання відходів.
17.	Збільшення кількості відходів I – III класу небезпеки		+		Зберігання відходів у відведених місцях. Передача відходів тільки ліцензованим підприємствам для подальшого поводження (видалення, утилізації тощо)
18.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами	+			Додержання Закону України «Про відходи» та Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення

Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару				<p>Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів.</p> <p>Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.</p>
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу				<p>Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів.</p> <p>Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.</p>
23.	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури				Не потребує заходів пом'якшення.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	+			Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок.
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями ДДП та цілями місцевих громад				Не потребує заходів пом'якшення
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)				Не потребує заходів пом'якшення
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві				Не потребує заходів пом'якшення
28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому				Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин				Не потребує заходів пом'якшення

30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей				<p>Програма передбачає проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>Усі заходи повинні відповідати Закону України «Про природно-заповідний фонд».</p>
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини				<p>Програма передбачає здійснення коригування історико-архітектурного опорного плану м. Суми з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів.</p> <p>Проведення інвентаризації та виготовлення облікової документації на пам'ятки архітектури м. Суми за єдиною встановленою формою.</p>
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)				Не потребує заходів пом'якшення.
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	+			Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, збільшення житлового фонду.
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	+			Збільшення житлового фонду.
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних			+	Оновлення рухомого складу КП «Електроавтотранс» в місті

	потоків.				Суми. Збільшення кількості перевезених пасажирів міським електротранспортом, зменшення споживання електроенергії, зменшення викидів в атмосферне повітря Фінансування Програми розвитку та вдосконалення пасажирського транспорту і мобільності на території Сумської міської територіальної громади на 2022-2024 роки (рішення СМР від 26.01.2022 № 2716-МР)
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень		+		Не потребує заходів пом'якшення.
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Не потребує заходів пом'якшення.
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.
Екологічне управління та моніторинг					
39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення.
40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення.
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення.
Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	+			Використання лічильників обсягу споживання води. Раціональне використання земельних ресурсів в межах території населеного пункту. Рекультивация порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого			+	Не потребує заходів

	не відновлюваного ресурсу				пом'якшення.
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та виробничих будівель. Повторне використання очищеної води в технологічних процесах.
46.	Суттєве порушення якості природнього середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення.
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямиий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування будуть вживатися в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

4) здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

5) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

6) погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

7) вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до закону, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

8) визначення території для розміщення відходів відповідно до законодавства;

9) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами;

10) підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

11) організація і здійснення землеустрою, погодження проєктів землеустрою;

12) створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

13) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи;

14) здійснення контролю за забезпеченням безперешкодного і безоплатного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів та островів для загального водокористування відповідно до закону;

15) надання податковим органам у строки та в порядку, встановлені Податковим кодексом України, інформації щодо власників та користувачів, у тому числі на правах оренди (суборенди), емфітевзису, земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих на території відповідної сільської, селищної, міської ради, ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, а також іншої інформації, визначеної Податковим кодексом України.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проект документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2023 рік» розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку СМТГ в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів, наведено прогноз динаміки основних соціально-економічних показників 2023 роки (додаток 1 до Програми).

Альтернативним варіантом є відмова від запланованої діяльності, так званий «нульовий варіант» без затвердження Програми.

Незатвердження Програми та відмови від реалізації завдань, що передбачені нею призведе до неможливості розвитку СМТГ. Цей сценарій може розумітися, як продовження поточних (найчастіше несприятливих) тенденцій щодо економічно, соціального та екологічного стану території СМТГ.

За даним варіантом подальший стабільний розвиток СМТГ, очевидно є проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення комфорту проживання населення СМТГ.

Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретної громади. Територіальні альтернативи можуть бути розглянуті лише при реалізації конкретних завдань та заходів Програми, але дані альтернативи є обмеженими територією СМТГ.

Розгляд технічних альтернатив Звітом про СЕО не проводився, завдання та заходи Програми, шляхи їх реалізації запропоновані розробником програми спільно з іншими виконавчими органами Сумської міської ради, підприємствами, установами, організаціями. Шляхи реалізації завдань обрані відповідно наявних ресурсів Сумської МТГ. Розгляд технічних альтернатив можливий лише за умов реалізації конкретних проєктів відповідно визначених Програмою завдань та заходів.

8.1. Опис здійснення стратегічної екологічної оцінки

Під час підготовки звіту зі стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність реалізації завдань Програми, також оцінено вплив на навколишнє середовище з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов СМТГ.

Основним критерієм під час стратегічної екологічної оцінки документу державного планування є його відповідність пріоритетам державної екологічної політики України.

Основні методи під час стратегічної екологічної оцінки:

- 1) аналіз слабких та сильних сторін Програми, щодо впливу на довкілля;
- 2) громадське обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 3) отримані зауваження і пропозиції до Програми;
- 4) проведено громадське обговорення у процесі розробки Програми.

В ході СЕО проведено оцінку екологічних проблем документу державного планування і потенційного впливу на стан довкілля, оцінено відповідність Програми екологічним пріоритетам державної екологічної політики.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Програма моніторингу складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету, ключові індикатори та критерії для оцінки. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

Постійний моніторинг реалізації заходів Програми буде здійснюватися під час всього періоду виконання проєктних рішень документа державного планування. Програма розроблена на короткостроковий період. Термін реалізації Програми – 2023 рік. Детальна інформація, а саме: поставлені завдання, заходи їх виконання, терміни, відповідальний виконавець та очікуваний результат зазначені в додатку 1 Програми. Основними завданнями моніторингу реалізації Програми є збір, узагальнення, періодичний аналіз відповідних показників соціально-економічного розвитку.

Очікуваними результатами реалізації Програми у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

- поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення;
- мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів;
- поліпшення, збереження стану існуючих та створення нових зелених насаджень та озелених територій у межах міста;
- підвищення рівня екологічної свідомості та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

9.1. Пропонована Звітом SEO програма моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля.

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки		Оцінка	Показник оцінки	Примітка
			2022 (2021*)	2023	2023/2022 (2021*)		
<i>Охорона атмосферного повітря</i>							
1.	Загальні обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення на території СМТГ	тис. тон			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту ДДП	
2.	Загальні обсяги викидів в атмосферне повітря окремо по парниковим газам від стаціонарних джерел забруднення на території	тис. тон			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	

	СМТГ				> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
<i>Охорона водних ресурсів</i>							
3.	Забір прісної води – усього, у тому числі: - з поверхневих водних джерел; - із підземних джерел	млн куб. метрів			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
4.	Скинута зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього, - у тому числі недостатньо очищених	млн куб. метрів			< 1	Позитивний результат	За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
<i>Поводження з відходами</i>							
5.	Утворено відходів (1-4 класів небезпеки)	тис. тон			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
5.1.	Частка видалених відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти у загальній кількості утворених (1-4 класів небезпеки)	%			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
5.2.	Частка утилізованих відходів у загальній кількості утворених (1-4 класів небезпеки)	%			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
<i>Розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду</i>							
6.	Загальна кількість об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ	одиниць			< 1	Позитивний результат	За даними Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
7.	Площа об'єктів	гектарів			< 1	Позитивний результат	

	природнозаповідного фонду				= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
Здоров'я населення							
8.	Захворованість населення	осіб на 100 тис. населення			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
9.	Питома вага злякисних новоутворень, виявлених в I-II стадії	%			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	

* У разі відсутності відповідної інформації за 2022 рік, що пов'язано з дією Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» (у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупиняють надання статистичної інформації, за винятком інформації за 2021 рік і попередні періоди)

Замовник СЕО здійснюватиме моніторинг наслідків виконання Програми шляхом збору та аналізу інформації/статистичних даних від суб'єктів господарювання (що провадять свою діяльність на території СМТГ), головного управління статистики в Сумській області, Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру в Сумській області, Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України та відповідних виконавчих органів Сумської міської ради.

Здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, за запропонованими показниками із введенням щорічної звітності, дасть можливість своєчасно виявляти порушення і недоліки, відхилення показників та своєчасно опрацьовувати питання з метою їх усунення, готувати та оприлюднювати інформацію про хід (стан) реалізації Програми.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

Даний розділ не розглядається, документ державного планування розроблений з метою провадження діяльності на території Сумської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Сумської області). Виявлені у документі державного планування завдання виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

Програма розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади. Термін реалізації Програми – 2023 рік.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (далі – СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів. Передбачені Програмою деякі завдання та заходи з їх реалізації ймовірно можуть посилити техногенне навантаження на довкілля. В той же час, відмова від реалізації завдань Програми ставить під сумнів подальший економічний і соціальний розвиток територіальної громади.

Проектні природоохоронні заходи узгоджуються з національними стратегічними екологічними цілями та не суперечать їм.

Здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за запропонованими в Розділі 9 показниками із введенням щорічної звітності, дасть можливість своєчасно виявляти порушення і недоліки, відхилення від нормативних показників та своєчасно опрацьовувати заходи та терміни по їх усуненню, складати звіти та інформувати мешканців СМТГ про стан реалізації Програми.

12. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
3. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
4. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
5. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
6. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посібник./Г.Б. Марушевський. – К.: Проект РЕОП, 2015. – 95 с.
7. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2021 році. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та енергетики, 2022. – 191 с.
8. Екологічний паспорт Сумської області станом на 01.01.2022 року. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та енергетики, 2022. – 165 с.
9. Схема санітарного очищення міста Суми та населених пунктів Сумської міської ОТГ. – Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, Державне підприємство Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства, 2019. – 331 с.

Виконавці Звіту про стратегічну екологічну оцінку:

Фізична особа-підприємець

С.В. Сидоренко

Інженер-проектувальник

С.В. Сидоренко